

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ
ΑΠΟ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ*

π. Δημήτρης Στρατής

Οι σχέσεις της Θάσου με το Άγιον Όρος διαγράφονται ιδιαίτερα έντονα μέσα στο ιστορικό πλαίσιο του 19ου αιώνα. Η διαπίστωση αυτή προκύπτει και από μία μόνο απλή αναδίφηση στα αρχεία των παλαιόφατων μοναστηριών του Άθω¹.

Μεταξύ των δεκατεσσάρων αγιορείτικων μονών που διατηρούσαν μετόχια στο νησί κατά τον προαναφερόμενο αιώνα ήταν και η Μονή Βατοπεδίου². Το Βατοπέδι με την ξεχωριστή πνευματική του ακτινοβολία σ' ολόκληρο το Γένος και την ισχυρή οικονομική του αυτοδυναμία είχε συστήσει στην πλουσιόχωρη Θάσο δύο μετόχια: στο Βουλγάρο (Ραχώνι)³ και στο επίγειο της ακμάζουσας τότε κοινότητας της Παναγίας, το Λιμένα⁴.

Με βάση την μέχρι σήμερα έρευνά μας θα αρκестούμε να υπενθυμίσουμε εδώ τη διαπίστωση ότι το βατοπεδινό μετόχι στα όρια της κοινότητας της Παναγίας θα πρέπει να συστήθηκε στις αρχές του 19ου αιώνα, αφού οι πρώτες γραπτές μαρτυρίες πωλητηρίων εγγράφων, που προέρχονται από τους αρχαιικούς φακέλους του μετοχίου, ανάγονται χρονικά στο έτος 1807⁵.

Από τα πωλητήρια και αφιερωτήρια γράμματα των εν λόγω φακέλων διαφαίνονται οι σχέσεις μεταξύ των κατοίκων του χωριού Παναγία και της πολυσεβάστου των Μονής Βατοπεδίου, οι οποίες διαγράφουν πορεία υλικοπνευματικών δοσοληψιών καθ' όλο το διάστημα του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ού, μέχρι το 1927, έτος κατά το οποίο απαλλοτριώθηκαν τα περισσότερα αγιορείτικα μετόχια⁶.

* Η εργασία αυτή είναι η εισήγηση που έγινε το Σεπτέμβριο του 2001 στην Καβάλα στο Α' Διεθνές Συνέδριο Βαλκανικών Σπουδών. Δημοσιεύτηκε στα σχετικά Πρακτικά που κυκλοφόρησαν από τον κ. Ν. Ρουδομέτωφ. Την αναδημοσιεύουμε, όμως, επειδή αναφέρεται στη Θάσο και ενδιαφέρει τους Θασίους.

1. Βλ., Δ. Στρατή, Το νησί της Θάσου και το Άγιον Όρος, Καβάλα 1995.

2. Βλ., ό.π., σσ. 71-77.

3. Βλ., ό.π., σσ. 71-74.

4. Βλ., ό.π., σσ. 74-77.

5. Βλ., ό.π., σ. 74.

6. Βλ., ό.π., σ. 77.

Οι εκφάνσεις των προαναφερομένων σχέσεων είναι πολύπτυχες. Τούτο μαρτυρείται και από επιστολικά κείμενα του «κοινού» της Παναγίας προς τη Μονή. Αναδιφώντας στους Κώδικες αλληλογραφίας της Μονής Βατοπεδίου εντοπίσαμε τέσσερις επιστολές που τις υπογράφουν «ο τε Χατζή αξής και λοιποί άπαντες χριστιανοί οι εκ του χωρίου Παναγίας»⁷ και ένα αταξινόμητο σημείωμα⁸. Από το περιεχόμενο των προαναφερομένων εγγράφων, που για πρώτη φορά δημοσιεύονται στην παρούσα μελέτη, διαπιστώνουμε και συμπεραίνουμε τα ακόλουθα:

Οι επιστολές που απευθύνονται «τοις σεβασμίους επιτρόποις και λοιποίς πατράσι» του Βατοπεδίου (1-4) υπογράφονται από τον Χατζή αξή ή Χατζηγιαξή και τους «λοιπούς άπαντας χριστιανούς τους εκ του χωρίου Παναγία».

Η πρώτη επιστολή (1), γραμμένη στις 18 Φεβρουαρίου 1817, θα πρέπει να είναι ιδιόγραφη του Χατζηγιαξή. Σε τούτο οδηγεί και το ότι το κείμενό της έχει ελάχιστα ορθογραφικά λάθη, τα οποία σιωπηρώς διορθώνουμε κατά την έκδοση. Η παρατήρηση αυτή συνάδει με το δεδομένο ότι ο Χατζηγιαξής είχε μάθει γράμματα σε σχολείο της Παναγίας⁹ ή του Αγίου Όρους¹⁰.

Οι επόμενες τρεις επιστολές (2,3,4) βρΐθουν λαθών ορθογραφίας, τονισμού και σύνταξης, σε σημείο που να δυσκολεύουν τον αναγνώστη στην κατανόηση του περιεχομένου τους και των μηνυμάτων του συντάκτη τους. Η διαπίστωση αυτή μας οδηγεί να σκεφθούμε, πως αν και οι εν λόγω τρεις επιστολές υπογράφονται από τον Χατζηγιαξή, θα πρέπει, όμως, να γράφτηκαν από κάποιον ολιγομαθή γραμματικό της κοινότητας.

Κρίνουμε σκόπιμο στο σημείο αυτό να αναφέρουμε ορισμένα προσωπογραφικά στοιχεία σχετικά με τον Χατζηγιαξή, τα οποία προκύπτουν από τη συγκριτική και συμπληρωματική παράθεση των δεδομένων που προέρχονται από τις εδώ εκδιδόμενες επιστολές σε σχέση μ' αυτά των μελετών του Α. Βακαλόπουλου¹¹ και Κ. Χιόνη¹².

Ο Χατζηγιαξής, που υπογράφει τις μελετώμενες επιστολές (1-4) κατά το χρονι-

7. Βλ. Α.Ι.Μ.Β. (Αρχείον Ιεράς Μονής Βατοπεδίου), Κ.Α. (Κώδιξ Αλληλογραφίας) Ζ', φφ. 22, 35, 143, 201 και Κ.Κ.Α.Ι.Μ.Β. (Κατάλογος Κωδίκων της Αλληλογραφίας της Ιεράς Μεγίστης Μονής του Βατοπεδίου), σσ. 24, 25, 26, 35.

8. Πρόκειται για αταξινόμητο έγγραφο που εντοπίσαμε τυχαία και για το οποίο θα κάνουμε λόγο στη συνέχεια της μελέτης μας.

9. Βλ., Κ. Χιόνη, «Η παιδεία στη Θάσο κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας», Θεσσακιά τ.7, Πρακτικά Α' Συμποσίου Θεσσακών μελετών: Η Θάσος διά μέσου των αιώνων: Ιστορία-Τέχνη-Πολιτισμός, Καβάλα 1992, σσ. 427-462.

10. Βλ., Γ. Αυγουστίδη, «Ανέκδοτα έγγραφα των ετών 1846-1903», Θεσσακιά 4 (1987), σσ. 131-138, ιδίως σ. 132.

11. Βλ., Απ. Βακαλόπουλου, Ιστορία της Θάσου 1453-1912, έκδ. Ε.Μ.Σ., Μ.Β. αρ. 64, Θεσσαλονίκη 1984, σσ. 79, 80, 90, 95, 96, 98, 99, 133, 134, 137.

12. Βλ., Κ. Χιόνη, «Βιογραφίες νεότερων ανδρών της Θάσου», Θεσσακιά 3 (1986), σσ. 98-115, ιδίως σσ. 105-109.

κό διάστημα 1811-1816, χωρίς να αναφέρεται άλλο όνομα ή ιδιότητά του, ήταν γόνος της αρχοντικής οικογένειας της Παναγίας, από την οποία κατήγετο και ο θετός γιος του Χατζηγιώργη Μεταξά, Δημήτριος Χατζηγιαξής ή Δημητρούδης¹³.

Δεν θα μπορούσαμε όμως να ταυτίσουμε το συντάκτη των επιστολών μας με το πρόσωπο του τελευταίου, καθώς ο Δημήτριος Χατζηγιαξής ή Δημητρούδης γεννήθηκε στην Παναγία γύρω στα 1800¹⁴. Άρα, κατά το χρονικό διάστημα (1811-1816), εντός του οποίου συντάχθηκαν οι επιστολές, ο Δημητρούδης διήνυε μόλις τη δεύτερη δεκαετία της ζωής του. Αυτή η διαπίστωση των χρονολογικών δεδομένων του βίου του μας αποτρέπει από το να αποδώσουμε σ' αυτόν, κατά την προαναφερόμενη περίοδο, την κατοχή κάποιας διοικητικής θέσης ή ιδιότητος, υπό τις οποίες θα μπορούσε να υπογράψει τις επιστολές εξ ονόματος όλων των κατοίκων της Παναγίας.

Επιπλέον γνωρίζουμε ότι ο Δημήτριος Χατζηγιαξής υιοθετήθηκε στα 1815 από τον Χατζηγιώργη Μεταξά στο Θεολόγο, ενόσω βρισκόταν ακόμη σε πολύ μικρή ηλικία¹⁵. Ακολούθησε το θετό του πατέρα στην Τήνο το Δεκέμβριο του 1821, μετά την αποτυχία της επανάστασης στη Θάσο¹⁶. Επέστρεψε στο Θεολόγο, όπου και εγκαταστάθηκε μετά το 1825, χρονιά κατά την οποία πέθανε ο Χατζηγιώργης Μεταξάς¹⁷. Στο Θεολόγο ο Δημήτριος Χατζηγιαξής έμελλε να διετελέσει προεστώς για χρόνια, πεθαίνοντας στα 1882¹⁸.

Από τα παραπάνω καταλήγουμε στο ότι κατά πάσα πιθανότητα προεστώς της Παναγίας που υπογράφει τις επιστολές μας με το όνομα Χατζηγιαξής, θα πρέπει να ήταν πρόγονος του γνωστού μας από τη συμμετοχή του στην εξέγερση της Θάσου στα 1821 ομωνύμου απογόνου του.

Δεν αποκλείεται μάλιστα ο πρόγονος Χατζηγιαξής να ταυτίζεται με το πρόσωπο, που το αναφέρουν οι επιστολές ως «*δημήτριον του ποτέ χατζή*», το οποίο συνόδευσε τα αποστέλλόμενα γρόσια ως ευχαριστία της Κοινότητας προς τη Μονή για την αποστολή της Αγίας Ζώνης της Θεοτόκου στο χωριό.

Αν η παραπάνω διαπίστωσή μας ενισχυθεί και από τη μελλοντική έρευνα, τότε θα πληθυνθούν οι πιθανότητες μας να ταυτίσουμε το συντάκτη των υπό έκδοση επιστολών μας με τον εξ αίματος παππού από την Παναγία του Δημητρίου Χατζηγιαξή, προεστού του Θεολόγου¹⁹, μια και το κοινό τους όνομα Δημήτριος ήδη συναινεί

13. Βλ., ό.π., σ. 105.

14. Βλ., ό.π.

15. Βλ., ό.π., σ. 103.

16. Βλ., ό.π. και Α. Βακαλόπουλου, *Ιστορία της Θάσου*, ό.π., σ. 95.

17. Βλ., Κ. Χιόνη, «Βιογραφίες...», ό.π., σ. 104.

18. Βλ., ό.π., σσ. 105, 106.

19. Τα αξιώματα των προέδρων και δημογερόντων, αν και δεν ήταν κληρονομικά, τα ελάμβαναν πάντα πρόσωπα προερχόμενα από μεγάλες αρχοντικές οικογένειες Θασίων, οι οποίες έτειναν, με το χρόνο, να τα έχουν κληρονομικά και ισόβια. Βλ. Α. Βακαλόπουλου, *Ιστορία της Θάσου*, σ. 94.

στην επιχειρηθείσα προσωπογραφική ανίχνευση.

Πάντως ο προεστώς της Παναγίας Χατζηγιαξής φαίνεται να τρέφει μεγάλο σεβασμό απέναντι στους Βατοπεδινούς και ιδίως στα κύρια σεβάσματα της Μονής, τη Ζώνη της Παναγίας και την εφέστιο εικόνα της Βηματάρισσας. Τα ευλαβικά του αισθήματα εκφράζει εξ ονόματος όλων των Χριστιανών του πληθυσμιακά αμιγώς ορθόδοξου χωριού της Παναγίας.

Αν εξαιρέσουμε τις γραμματικές γνώσεις του Χατζηγιαξή, οι οποίες εγγίζουν το επίπεδο στοιχειώδους, για την εποχή, παιδείας σε ικανοποιητικό βαθμό, η μορφωτική στάθμη του συντάκτη των άλλων τριών επιστολών διαφαίνεται χαμηλή, αν και, κατά πάσα πιθανότητα, ο εν λόγω επιστολογράφος εκτελούσε χρέη γραμματικού της Κοινότητας.

Ο Χατζηγιαξής θα πρέπει να έμαθε γράμματα στο Άγιον Όρος, μια που στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα, περίοδο της νεότητός του, δεν μαρτυρείται η ύπαρξη οργανωμένων σχολείων στο νησί, ή κάποια κίνηση που να υποδηλώνει ανάλογη προσπάθεια²⁰. Ωστόσο οι ελάχιστες γνώσεις του γραμματικού μας οδηγούν στο να υποπτευθούμε την ύπαρξη κάποιων ιδιωτικών, αμέθοδων προσπαθειών μετάδοσης στοιχειωδεστάτων γνώσεων, χωρίς βέβαια θεαματικό αποτέλεσμα.

Δεν θα ήταν άσχετη η σκέψη πως η ευπορία, η κοινωνική στάθμη της οικογένειας του Χατζηγιαξή, καθώς και ο σύνδεσμός της με τους λόγιους Βατοπεδινούς πρέπει να τον οδήγησε στο να μαθητεύσει κοντά τους. Αν και η Αθωνιάδα κοντά στο Βατοπέδι, μετά την αποχώρηση του Ευγενίου Βούλγαρη, διατηρούσε μόνο «ζώπυρρά τινα τῆς προηγηθείσης ἐκείνης πυρσολαμπίας» και είχε μετατραπεί με το χρόνο σε κατάλυμα «ταῖς γλαυξί καί τοῖς ἄλλοις ὀρνέοις»²¹, εντούτοις δεν έπαψε να υπάρχει το υποκατάστατό της σε σύναξη μαθητῶν στις Καρυές. Την επίβλεψη κι αυτού του σχολείου είχε το Βατοπέδι, το οποίο υπήρξε λίκνο των γραμμάτων και κέντρο λογιισίνης κατά το 18ο και 19ο αιώνα και για όλο το διάστημα της ύστερης Τουρκοκρατίας²².

20. Βλ., Γ. Αυγουστίδη, «Ανέκδοτα έγγραφα...», ό.π., σ. 132 και Κ. Χιόνη, «Η Παιδεία στη Θάσο...», ό.π., σσ. 428 κ.εξ.

21. Βλ., Α. Αγγέλου, *Των Φώτων. Όψεις του Νεοελληνικού Διαφωτισμού*, Αθήνα 1988, σσ. 199, 130, σμμ. 154 και Δ. Στρατή, *Βαρθολομαίος Κουτλουμουσιανός (1772-1851). Βιογραφία-Εργογραφία*, πολυγρ. διδ. διατριβή, Θεσσαλονίκη 1999, σ. 80.

22. Βλ., Σ. Οικονόμου, *Βίος Γρηγορίου Μητροπολίτου Ειρηνοπόλεως και Βατοπεδίου*, Αθήνησι μωξ', σ. 21, σμμ. (β): «Τὸν ὑπὲρ τῆς παιδείας ζῆλον τῶν σεβασμιωτάτων Βατοπεδινῶν ἀξιοπρεπῶς ἐπήνεσεν ὁ ἀοιδίμος Ἀδαμάντιος Κοραῆς (βλ. Πλουτάρχου, Βίοι παράλληλοι, τόμ. α', σ. λστ). Μαρτυροῦσι δὲ τὸ φιλομαθὲς τῶν Βατοπεδινῶν καὶ φιλόκαλον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ αἱ δύο ἐν τῇ αὐτῶν μονῇ πλουσιώταται βιβλιοθήκαι, ὧν ἡ μὲν κείται ἐπὶ τοῦ νάρθηκος τοῦ ναοῦ, ἡ δὲ ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ (βλ. *Ι. Κομνηνοῦ*, Προσκυνητᾶριον τοῦ Ἁγίου Ὁρους τοῦ Ἄθωνος, Ενετίησι 1857, σ. 30) καὶ *Π. Κιτρομηλίδη*, «Ἡ Μονὴ Βατοπεδίου καὶ ἡ παιδεία τοῦ Γένους. Ἡ συνεισφορὰ τῆς Αθωνιάδας», στο συλ. ἐργ. Ἰερά Μεγίστη Μονὴ Βατοπεδίου, τόμ. Α', Ἅγιον Ὄρος, σσ. 89-96.

Δεν μπορούμε βέβαια με ακρίβεια να διαπιστώσουμε τη μαθησιακή προσπάθεια ή τη φοίτηση του Χατζηγιαξή σε κάποιο από τα πλησιόχωρα στη Θάσο μοναστηριακά κέντρα παιδείας του Άθω από μία και μόνο επιστολή του (1). Διαβλέπουμε όμως μέσα απ' αυτή και το ύφος της, το σεβασμό του μαθητή προς τους δασκάλους, με την εναλλαγή στις αντίστοιχες εκφράσεις που δηλώνουν υϊκή «προσκύνησιν» κατά το «προσήκον» προς την πνευματική πατρότητα των Βατοπεδινών.

Ήδη από το υστερόγραφο της επιστολής του Χατζηγιαξή υποδηλώνεται το σκότος της παιδευσίας που ταλάνιζε το νησί. Υποφώσκει η ανάγκη της μάθησης μέσα από τη στέρηση και την έντονη έλλειψη «διδασκάλων πνευματικών». Οι κάτοικοι της Παναγίας καταγράφουν ως «μεγάλην χρείαν» την ανάγκη ανύψωσης του πνευματικού τους επιπέδου.

Αργότερα βέβαια η βίωση της προαναφερόμενης έντονης ανάγκης για μάθηση θα ωθήσει τους Θασίους στο να προσπαθήσουν, ώστε να τελεσφορήσουν οι ανάλογες ενέργειές τους. Φαίνεται λοιπόν μόλις προ του 1815 να λειτούργησαν στη Θάσο κάποια σχολεία, όπου, κατά την παρατήρηση του Κ. Χιόνη, θα πρέπει να είχε φοιτήσει και ο εγγονός Δημήτριος Χατζηγιαξής²³. Κατ' αυτή την περίπτωση βέβαια δεν θα πρέπει να αποκλείσουμε τις πιθανότητες η εκπαίδευσή του να είχε αθωνική προέλευση ή επίδραση, μια που τα χρόνια της νεότητός του (αρχές 19ου αιώνα) συμπίπτουν με την περίοδο σύστασης του βατοπεδινού μετοχίου στο Λιμένα (1807 τα πρώτα έγγραφα) και την παρουσία των κατά πλειονότητα λογίων Βατοπεδινών μοναχών στη Θάσο και ιδίως στα χωριά Παναγία, Ραχώνι, Θεολόγο²⁴.

Κύριο θέμα των μελετώμενων επιστολών παραμένει η διαπραγμάτευση της αποστολής της Αγίας Ζώνης από το Βατοπέδι στην Παναγία, προκειμένου να απαλλαγθεί από την «*φαρμακερήν ασθένειαν καί ὀργήν τῆς πανώλης*», που πρέπει να ταλάνιζε τους κατοίκους του κατά τη χρονική περίοδο που γράφτηκαν τα επιστολικά κείμενα (2, 3, 4) και από τα οποία φαίνεται ότι απαλλάχθηκαν στα 1815.

Οι κάτοικοι της Παναγίας απέστειλαν προς το «*ἱερόν μοναστήριον*» 10.350 γρόσια, ως ευχαριστία για την απαλλαγή τους από την επάρατη νόσο (4). Η ενέργεια αυτή πέρα από το ότι μαρτυρεί για τον ευγνώμονα και ευλαβή χαρακτήρα των νησιωτών, εντάσσεται στο εθιμικό πλαίσιο των ορθοδόξων κοινοτήτων και πολισμάτων της καθ' ημάς Ανατολής, κατά τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο, όταν οι κάτοικοί τους επλήττοντο από ανάλογες επιδημικές νόσους, οι οποίες εξαλαμβάνοντο ως θεοσημείες²⁵.

23. Βλ., Κ. Χιόνη, «Η παιδεία στη Θάσο...», ό.π., σ. 428.

24. Βλ., Δ. Στρατή, Το νησί της Θάσου, ό.π., σσ. 74 κ.εξ.

25. Βλ., Μ. Πατραμάνη, «Λιμοί και λοιμοί στα Κύθηρα. Η στάση των βενετικών αρχών και του πληθυσμού (16ος-18ος αι.)», στο συλ. τόμο Άνθη Χαρίτων, έκδ. Ε.Ι.Β.Μ.Σ.Β. (αφ. 18), 'Ενετήσιον ἔτει ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, α' λ' θ', σσ. 569-619.

Ο Χατζηγιαξής εκφράζοντας τη βαθιά του θεοσέβεια, μέσα από την αυτόγραφη επιστολή του, κάνει λόγο και για τη συνήθεια απόδοσης «είθιομένης έλεημοσύνης» της Κοινότητας στο τόσο οικείο «μοναστήριόν μας». Το γεγονός αυτό καθώς και εκείνο της αποστολής των προαναφερομένων ευάριθμων γροσίων μαρτυρεί για την οικονομική ευρωστία της Παναγίας. Η κοινότητα του χωριού φαίνεται να είχε έντονη και δυναμική οικονομική ανέλιξη, αφού ο Χατζηγιαξής συνεχίζοντας την επιστολή του εξέφραζε στους Βατοπεδινούς την επιθυμία των κατοίκων να αυξήσουν την οικονομική βοήθεια προς τη Μονή²⁶.

Ο ίδιος επίσης αναφέρεται στη συνήθεια της φιλοξενίας «ταξιδιωτών άγιο-ρειτών» από τους νησιώτες²⁷, καθώς και στην ευεργετική για το πρόσωπό του παρουσία του αταύτιστου από τις πηγές παπα-Ανδρέα, σχετικά με τον οποίο φαίνεται να δυσανασχετούσαν οι Βατοπεδινοί.

Ο προαναφερόμενος παπα-Ανδρέας βοήθησε τον Χατζηγιαξή με παρηγορίες και παραινέσεις προκειμένου να ξεπεράσει τη θλίψη του από το θάνατο του «ήγαπημένου του τέκνου». Στην επιστολή του ο Χατζηγιαξής κάνει λακωνική αναφορά στο αλγινό, για τον ίδιο, γεγονός, για ευνόητους λόγους, στερώντας μας πληροφοριών σχετικά με το πρόσωπο του παιδιού του και το συμβάν της τελευταίας του. Δεν θα ήταν άστοχο να εικάσουμε, ότι πιθανόν ο θάνατος του παιδιού να προήλθε από την επιδημία της πανώλης που είχε εξαπλωθεί σ' όλη σχεδόν τη Βαλκανική κατ' εκείνη την περίοδο²⁸.

Στις προαναφερόμενες τέσσερις επιστολές του αρχείου του Βατοπεδίου έρχεται να προστεθεί και ένα αταξινόμητο έγγραφο (5), το οποίο εντοπίσαμε τυχαία μέσα σε διαλελυμένη κυβοτιόσχημη λειψανοθήκη, εναποκείμενη σε αποθηκευτικό χώρο της Μονής²⁹. Πρόκειται για ένα σύντομο ιστορικό σημείωμα, το οποίο όμως μας δίνει πολύτιμες πληροφορίες για κάποιον, αγνοούμενο μέχρι σήμερα από τις πηγές και την έρευνα, γιο του Χατζηγιαξή, με το όνομα Κυαξάρη, καθώς και για τον ίδιο τον προεστό του Θεολόγου Χατζηγιαξή ή Δημητρούδη.

Η πορεία των σχέσεων του Αγίου Όρους με τη Θάσο συνεχίστηκε να διαγράφε-

26. Βλ., Γ. Καβάζη, Μ. Παπαλαζάρου, Δ. Έλληνα, «Η εκκλησία της Παναγίας της Θάσου», Θασιακά τ. 9, Πρακτικά Β' Συμποσίου Θασιακών μελετών: Η Θάσος διά μέσου των αιώνων: Ιστορία-Τέχνη-Πολιτισμός, Καβάλα 1996, σσ. 189-202, ιδίως σσ. 200-202 και Ν. Ρουδομέτωφ, «Οι μπακιρές της Θάσου», Θασιακά 2 (1985), σσ. 76-81.

27. Βλ., Δ. Στρατή, Το νησί της Θάσου, ό.π., σσ. 115 κ.εξ.

28. Βλ., Κ. Κωστή, Στον καιρό της πανώλης. Εικόνες από τις κοινωνίες της ελληνικής χερσονήσου (14ος-19ος αι.), Π.Ε.Κ., Ηράκλειο 1995, σσ. 6 κ.εξ.

29. Ευχαριστούμε και απ' αυτή τη θέση τον Καθηγούμενο της Μονής Βατοπεδίου Αρχιμανδρίτη Εφραίμ, καθώς και τον αρχιεοφύλακα της Μονής, μοναχό Ιωσήφ, παλαιό φίλο και συμφοιτητή, για την εμπιστοσύνη, τις εξυπηρετήσεις και το αμέριστο ενδιαφέρον τους προκειμένου να ολοκληρώσουμε την έρευνά μας στο Αρχείο της Μονής.

ται έντονα και κατά τα επόμενα χρόνια. Η Μονή Βατοπεδίου στα μέσα του 19ου αιώνα συνδράμει οικονομικά το έργο της αποπεράτωσης της Εκκλησίας της Παναγίας³⁰, ενώ κατά την ίδια περίοδο αποκτά κτήματα και μετόχι στο Θεολόγο³¹.

Δεν αποκλείεται από μια μετάβαση Βατοπεδινών στη Θάσο με λείψανα, προς αγιασμό των κατοίκων, ανάλογης μ' αυτή της μεταφοράς της Αγίας Ζώνης στην Παναγία, να προέρχονται και οι πληροφορίες που μας διασώζει ο άγνωστος συντάκτης του εν λόγω ιστορικού σημειώματος. Σύμφωνα με μία τέτοια εκδοχή εξηγείται και η εύρεση του σημειώματος μέσα στη λειψανοθήκη³².

Πιθανότητες επίσης υπάρχουν στο να προέρχονται οι πληροφορίες του σημειώματος από μεταβάσεις Βατοπεδινών στη Σύρο, την Αθήνα ή την Κωνσταντινούπολη, όπου μετέβη ο Κυαξάρης, γιος του Δημητρίου Χατζηγιαξή, που ήταν θετός γιος του Χατζηγιώργη Μεταξά. Οι σημειούμενες από τους Βατοπεδινούς πληροφορίες θα πρέπει να εκληφθούν ως αξιωματικώς αποδιδόμενες από τους ίδιους, αφού φαίνεται να σχετίζονται με όλες τις οικογένειες των προχόντων και αργότερα των εκπροσώπων των Μουχταροδημογεροντιών της Θάσου.

Το εν λόγω σημείωμα συντάχθηκε στην Αθήνα, όπως αφήνεται να διαφανεί από το κείμενό του. Η Θάσος ως «πατρίδα» του Δημητρίου Χατζηγιαξή τοποθετείται γεωγραφικά από το συντάκτη του «επάνω», ενώ στο τέλος του σημειώματος αναφέρεται ότι ο Κυαξάρης «*διδάσκειται ἤδη δύο ἔτη εἰς τὸ ἐδῶ εἰς Ἀθήνας ἀλληλλοδιδακτικόν*».

Η δράση του Δημητρίου Χατζηγιαξή σχετικά «*μὲ τὸν ἱερόν ἀγῶνα*», κατά την αναφορά του σημειώματος, μας είναι γνωστή³³. Το πρόσωπο του γιου του Κυαξάρη μας είναι παντελῶς άγνωστο, εκτός αν πρόκειται για υποκοριστικό ή παραπλανητικό για τους δυνάστες όνομα, ενός των τριών γιων του Χατζηγιαξή. Περισσότερες πιθανότητες για μία τέτοια εκδοχή έχει η περίπτωση του Αλεξάνδρου, ο οποίος σκοτώθηκε νέος σε κυνήγι και για τον οποίο δεν έχουμε καμία άλλη πληροφορία³⁴.

Μια όμως και δεν μπορούμε να βεβαιώσουμε την παραπάνω υπόθεσή μας περιοριζόμαστε στις πληροφορίες του σημειώματος σχετικά μ' αυτόν:

30. Βλ., Γ. Καβάζη, Μ. Παπαλαζάρου, Δ. Έλληνα, «Η εκκλησία της Παναγίας της Θάσου», ό.π., σ.192.

31. Βλ., Δ. Στρατή, Το νησί της Θάσου, ό.π., σσ. 76.

32. Ενθυμήσεις σχετικά με κάποιον «Κυριακό Δημητρίου Θασίτη Θεολόγητη», όπως και για τον πρωτοσύγκελο του Μητροπολίτη Ανδριανουπόλεως Καλλίνικο Θάσιο, που κατήγετο «εκ κώμης Θεολόγου» απαντούμε στα σημειώματα των χειρογράφων της Μονής Βατοπεδίου. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει τις σχέσεις και τις δοσοληψίες των κατοίκων του Θεολόγου με το Βατοπέδι. Βλ., Σ. Καδά, Τα σημειώματα των χειρογράφων της Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπεδίου, Άγιον Όρος 2000, σσ. 31, 191.

33. Βλ., Α. Βακαλόπουλου, Ιστορία της Θάσου, ό.π., σσ. 80 κ.εξ. και Κ. Χιόνη, «Βιογραφίες...», ό.π., σσ. 103-106.

34. Βλ., Κ. Χιόνη, «Βιογραφίες...», ό.π., σσ. 106.

Ο Κυαξάρης γεννήθηκε το Φεβρουάριο του 1829. Έτυχε κάποιας στοιχειώδους παιδείας στη Θάσο –«ὁ Νέος ὢν προογυμνασμένος εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ὀλίγον»–, όπου σημειώνεται κάποια προσπάθεια σύστασης σχολείων, τουλάχιστον λίγο προ του 1815³⁵. Καθώς όμως η εκπαίδευση στο νησί ήταν ελλιπής, ο Κυαξάρης δεν συνέχισε την κατάρτισή του, κατά τη συνήθεια των περισσοτέρων δυναμένων, στον πλησιόχωρο της Θάσου Άθω³⁶, αλλά ακολούθησε τον πατέρα του στα ταξίδια του προς τα νότια, στις απελευθερωμένες περιοχές του αρτισύστατου τότε νεοελληνικού κρατιδίου.

«*Μετέβη εἰς Σύρον εἰς τοὺς 1838*», όπου φοίτησε για ένα χρόνο σε αλληλοδιδασκτικό σχολείο και στη συνέχεια για δύο χρόνια σε αντίστοιχο σχολείο της Αθήνας, τα οποία είχαν συσταθεί κατ' ἐμπνευση και εντολή του Καποδίστρια³⁷, προκειμένου να καλύψουν άμεσες εκπαιδευτικές ανάγκες.

Είναι πιθανό ο Κυαξάρης να συνέχισε τη φοίτησή του για περισσότερο από τρία σχολικά έτη στη Σύρο και στην Αθήνα, καθώς μια τέτοια εντύπωση μας αφήνει το σημείωμα προς το τέλος του. Ο συντάκτης σημειώνει: «*ὅπου διδάσκεται ἤδη δύο ἔτη εἰς τὸ ἐδῶ εἰς Ἀθήνας ἀλληλοδιδασκτικόν*».

Επιπλέον από το σημείωμα επισημαίνουμε άγνωστες μέχρι σήμερα πληροφορίες για τον προεστό του Θεολόγου Δημήτριο Χατζηγιαξή, οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν συμπληρωματικά υπ' ὄψιν στα όσα βιογραφικά στοιχεία σχετικά μ' αυτόν υπάρχουν.

Ο Χατζηγιαξής, κατά το σημείωμα, «*πρῶτος ὄλων*» των προυχόντων της Θάσου «*συνεισέφευρον και περισσότερον ἄλλων, εἰς τὰς κατ' ἔτος γενομένας διὰ τὸ γένος συνεισφορὰς και ἄλλα ὅσα ἡ πατρὶς διὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην κατέβαλε*», μέχρι την εποχή που ανέλαβε ο Ι. Καποδίστριας τη διακυβέρνηση του νεοσύστατου τότε νεοελληνικού κρατιδίου, από την πρωτεύουσα του οποίου βρισκόταν τόσο μακριά η Θάσος.

Φαίνεται όμως ο Δημήτριος Χατζηγιαξής να είχε τη συνείδηση της αναπόσπαστης ενότητας του Ελληνισμού, τρέφοντας την ελπίδα για απελευθέρωση από τον

35. Βλ., Κ. Χιόνη, «Η παιδεία στη Θάσο...», ὁ.π., σσ. 428, 435. Ο Δ. Χατζηγιαξής με επιστολή του της 15ης-7-1850 προς το θείο της γυναίκας του Σωτήρος, Αρχιμανδρίτη Καλλίνικο Σταματιάδη, τον καλούσε να μεταβεί από το Μόναχο στη Θάσο, προκειμένου να διδάξει σε σχολείο, που είχε ήδη συσταθεί στο νησί. Για τον Καλλίνικο Σταματιάδη βλ., Α. Βακαλόπουλου, «Αρχιμ. Καλλίνικος Σταματιάδης ο Θάσιος», *Θασιακά* 2 (1985), σσ. 7-16, ιδίως σ. 12, Κ. Χιόνη, «Βιογραφίες...», ὁ.π., σ. 105, Ν. Μιχαλόπουλου, «Αρχιμανδρίτης Καλλίνικος Σταματιάδης (1792-1877), ένας λόγιος κληρικός από τη Θάσο», *Πρακτικά Α' τοπικού συμποσίου η Καβάλα και η περιοχή της, Θεσσαλονίκη 1980*, σσ. 360-381 και Δ. Στρατή, *Το νησί της Θάσου*, ὁ.π., σσ. 163-171.

36. Βλ., Γ. Αυγουσιτίδη, «Ανέκδοτα έγγραφα...», ὁ.π., σ. 132.

37. Βλ., Ελ. Κούγκου, *Ο Καποδίστριας και η Παιδεία 1827-1832 Β' . Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Αιγίνης*, Αθήνα 1972.

τουρκικό ζυγό και ένωση της ιδιαίτερης πατρίδας του με την ελεύθερη Ελλάδα, εγχείρημα που πρωτοξεκίνησε στη Θάσο ο θετός του πατέρας Χατζηγιώργης Μεταξάς, χωρίς τελική επιτυχία.

Πληροφορούμαστε ότι κατά την εποχή της σύστασης του νεοελληνικού κρατιδίου –«καιρόν του Καποδίστρια» (1829-1831)– ο Δ. Χατζηγιαξής με κίνδυνο της ζωής του, μαζί με κάποιους Ψαριανούς περνώντας απέναντι από τη Θάσο –«*ἀντίπερα τῆς πατρίδος του*»– προμήθευε με «*ἐδώδιμα*» προϊόντα «*τὴν ἐλευθέραν πατρίδα ὅπου ἦν παντελῆς ἔλλειψις τούτων*».

Ὡς μέρη «*ἀντίπερα*» της Θάσου θα πρέπει βέβαια να εκλάβουμε την ευρύτερη περιοχή της Καβάλας και της Δυτικής Θράκης, της οποίας η εύφορη πεδιάδα ήταν παραγωγική σε εδώδιμα προϊόντα που έλειπαν από το νεοσύστατο κρατίδιο. Στη μικρή επικράτεια της απελευθερωμένης Ελλάδας δεν ήταν καν γνωστές πολλές καλλιέργειες, όπως της πατάτας, που μόλις γίνονταν γνωστές κατά την εποχή εκείνη, καθώς τις μετέφερε ο Καποδίστριας³⁸. Οι ελεύθεροι πολίτες δεν είχαν καν προφτάσει να βρουν ευκαιρία από τις μάχες για να ασχοληθούν με τη γη, η οποία περιοριζόταν μόνο στην ορεινή Πελοπόννησο και στα άνυδρα νησιά του Αργοσαρωνικού³⁹.

Ο Χατζηγιαξής συνδράμοντας κατά τον προαναφερόμενο τρόπο στην εδραίωση του νεοελληνικού κρατιδίου απέβλεπε μέχρι το «τέλος του» στα «*δίκαια τῆς ἴδιας αὐτοῦ πατρίδος*». Επιθυμούσε την απελευθέρωση της Θάσου και την ένωσή της με το ανεξάρτητο ελληνικό κρατίδιο.

Φαίνεται όμως ότι η αποτρόπαιη πράξη της δολοφονίας του Κυβερνήτη το 1831⁴⁰, καθώς και ο «*ἄωρος*», κατά το σημείωμα, θάνατος του Χατζηγιαξή που επήλθε στην Κωνσταντινούπολη, ανέκοψαν και ματαίωσαν την επιθυμητή και από τους δύο άνδρες απελευθέρωση της Θάσου, η οποία έμελε να επέλθει πολύ αργότερα, στα 1912⁴¹.

ΕΓΓΡΑΦΑ

1

Τοῖς ἡμετέροις σεβασμίοις καὶ ἀγίοις ἐπιτρόποις καὶ λοιποῖς πατράσι τῆς καθ' ὑμῶν ἡμῶν μονῆς, οἱ ἐκ τοῦ χωρίου Παναγία ὃ τε Χατζῆ Ἀξῆς καὶ λοιποὶ ἅπαντες ἐνταῦθα εὐρισκόμενοι σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, τέκνα ὑμῶν πνευματικά· τὴν προσήκουσαν ἡμῶν προσκύνησιν ἀπονέμοντες ὑμῖν τὰς ἀγίας ὑμῶν χειρας

38. Βλ., *Ελ. Κούγκου*, Ιωάννης Καποδίστριας ὁ ἄνθρωπος ὁ αγωνιστής, Αθήναι 1962, σ. 45.

39. Βλ., ὅ.π., σσ. 41 κ.εξ.

40. Βλ., ὅ.π., σσ. 61 κ.εξ.

41. Βλ., *Α. Βακαλόπουλου*, Ιστορία της Θάσου, ὅ.π.

ἀσπαζόμεθα, τὰς ἱεράς τε εὐχὰς ἐξαιτούμεθα.

Αἶ καὶ εἶσαν ἡμῖν φυλακτῆριαι ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ ἐλατήριαι πάσης νόσου τε καὶ περιστάσεως, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἐκ θεοῦ ἡμῖν ἐπερχομένοις. Τὸ παρὸν μας πατέρες διὰ ἕτερον δὲν εἶναι εἰ μὴ πρῶτον τὸν μὲν νὰ ἐρωτήσωμεν περὶ τῆς ὑγείας σας καὶ εὐχόμεθα· ὡς καὶ διὰ τῶν εὐχῶν ὑμῶν, καὶ ἡμεῖς ὑγιαίνομεν, καὶ ἔπειτα νὰ σᾶς πληροφορήσωμεν διὰ κάποιας κακᾶς προλήψεις καὶ ὑπονοίας, ὡς ὑπὸ τινων ἐμάθομεν, ὁποῦ ἀπὸ φθόνου καὶ ἐνέδραν τοῦ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἀείποτε φθονοῦντος πονηροῦ, περὶ τοῦ ληφθέντος παπᾶ κὺρ Ἀνδρέου, μὲ ὄλον ὁποῦ δὲν τὸ πιστεύομεν, ἐπειδὴ ἡμεῖς, ὡς ἐδικὸν σας σταλέντος τοῦ μοναστηρίου μας τὸ ἐδέχθημεν, νομίζοντες ὅτι μάλιστα θέλετε τὸ χαρεῖ, ὁποῦ ἐδῶ καὶ ὄχι μόνον ταξιδιωτῆται ἀγιορεῖται, ἀλλὰ σχεδὸν εἰπεῖν ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἡ πανοσιότης σας ὁμως πρέπει νὰ ἠξεύρετε, ὅτι ὄχι ἐὰν ἔλθῃ ἐδῶ παπᾶ Ἀνδρέας, καὶ ἀπὸ ἕτερα μοναστήρια ταξιδιωτῆται, θέλομεν ἐκκόψει τὴν εἰθισμένην ἡμῶν ἐλεημοσύνην, ὁποῦ διὰ χάριν τῆς ἀγίας ζωῆς ἀποδίδομεν εἰς τὸ μοναστήριόν μας, ἀλλὰ καὶ γυμνοὶ ἐὰν μείνωμεν, δὲν ἀθετοῦμεν, ὡς δι' αὐτῆς διασωζόμεθα ἐκ παντὸς κινδύνου καὶ εἰς κάθε ἀνάγκην ἡμῶν ἀκολουθήσῃ εἰς αὐτὴν καταφεύγομεν ὡς οἴδατε, τὸν δὲ παπᾶ κὺρ Ἀνδρέαν ὡς ταξιδιωτῆτην τὸν ἐδέχθημεν, καὶ μάρτυς ὁ Κύριος μὲ μεγάλην βίαν τὸν ἐκρατήσαμεν διὰ παρηγορίαν τῆς θλίψεώς μας, καὶ μάλιστα ἐγὼ ὁ χατζῆ Ἀξῆς, μὲ τὸ νὰ ἀπόθανεν τὸ ἠγαπημένον τέκνον, καὶ ἀπὸ τὴν θλίψιν μου δὲν ἤξευρον τι νὰ κάμω, ἀλλὰ δόξα τῷ Θεῷ διὰ συμβουλῶν του καὶ παραινέσεων ἐπαρηγορήθη, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ ἐνταῦθα πολλὰ ἐπαρηγορήθησαν ἀπαντόν, μὲ ὄλον ὁποῦ δὲν ἠθέλησεν ὁ εὐλογημένος νὰ ὑπάγῃ ἄλλου, οὔτε εἰς χωρίον οὔτε εἰς οἶκον ἐκτὸς τοῦ ἐδικοῦ μου, πλὴν ὅτι ὑπόνοιαν κατ' αὐτοῦ καμία ἔως τοῦ νῦν, μὲ τὸ παρὸν μας σᾶς παρακαλοῦμεν καὶ σᾶς πληροφοροῦμεν ἐκ τῶν νοῶν σας νὰ τὰς εὐγάλετε καὶ μὴν βάλετε τοιαύτας κακᾶς προλήψεις εἰς τὸν λογισμόν σας, ὅτι θέλαμεν ἡμεῖς ποτὲ τὸ μοναστήριόν μας νὰ τὸ βοηθῶμεν κατὰ τὸ σύννηθες ὡς δυνάμεθα καὶ νὰ ἀυξήσωμεν μόνον τὰς ἀγίας σας εὐχὰς ἐκζητοῦμεν νὰ δέεσθαι ὑπὲρ ἡμῶν τῆς κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου, ἐν τε ταῖς κοιναῖς καὶ κατ' ἰδίαν ὑμῶν εὐχαῖς ὅπως δι' αὐτῶν διαφυλαχθῶμεν ἐκ τῶν βελῶν τοῦ πονηροῦ, μεσιτεία τῆς κυρίας Θεοτόκου, ἀμήν.

1817 Φεβρουαρίῳ ιη'

ὄλοι πρόθυμοι τέκνα ἐν Κυρίῳ ὑμῶν ὁ τε χατζῆ Ἀξῆς καὶ λοιποὶ ἅπαντες χριστιανοὶ οἱ ἐκ τοῦ χωρίου Παναγίας

Πρὸς τούτοις καὶ ὁ ἅγιος Δεσπότης ἡμῶν τὸ ἐχάρη ὅτε ἦλθεν ἐδῶ ὁ παπᾶ Ἀνδρέας καὶ τὸν ἀντάμωσε καὶ τὸν ἐπαρακίνησεν νὰ συμβουλευῆ καὶ νὰ νουθετῆ ἐδῶ τοὺς χριστιανούς, ἐπειδὴ ἔχουν μεγάλην χρείαν, μὲ τὸ νὰ ὑστεροῦνται διδασκάλων καὶ πνευματικῶν· καὶ ταῦτα πρὸς εἶδησιν ὑμῶν· ἔτι θέλει σᾶς πληροφορήσει καὶ ὁ κὺρ Σωτήρης περισσότερον τὸν ὁποῖον ἔστειλα ἐκ μέρους μου.

Τῷ ἔλλογιμωτάτῳ Ἄγιῳ μοι γέροντι καὶ Διδασκάλῳ
Σεβασμιωτάτῳ μοι κατὰ πνεῦμα πατρὶ, προσκυνητῶς.

2

Τοὺς πανοσιωτάτους ἄγιοι προῖγούμενι καὶ ἐπίτροποι τίς μονίς τού βατοπεδεί-
ου προσκυνητῶς.

μέ τὴν δουλικὴν μας προσκύνησιν θέλομεν τὴν δειλοπιεῖσι ὅλοι ἡμῖς ἢ ταπεινὴ
χριστιανί τοῦ χορίου τῆς πάναγίας ὅτι εἰς τό πάλειον ὅπου ἐξιτούσαμεν τὴν κυ-
ριαν ἕμον θεοτόκον καὶ χαριτόμβριτον αγίαν ζόνιν, πάλε καὶ τόρα τὴν ἐξιτούμεν,
ἐπειδὴ καὶ ἡ αγία καὶ μεγάλι σαράκοστί ὅπου μάς ἤλλθεν μέ ἰγίαν θέλομεν καὶ ζι-
τούμεν νά τὴν προσκυνίσωμεν μέ καλὴν ἰγίαν καὶ προθίμειαν μας, καὶ νά μάς δια-
φυλάτῃ ἡ χάρις τους ἀπὸ παντός κακοῦ καὶ περὶκάλουμεν προσκυνητός ὅστε αυ-
τοῦ ἀποστέλνομεν καὶ ἕναν ἐπίτροπον τὸν κύρ δεμίτρον τοῦ ποτε χάτζι θέλομεν
μας ἰσωδεύσι εἰς τό ἅγιον μας ζήτημα νά τὴν ἐξαποστίλετε μία ὄρα προτίτερα το
σιντομότερον καὶ νά μὴν μας ἀφίσετε παράπονι ἢ διὰ πολὶ μικρὸν δόρον μας τό
ἰξεύρετε καλὰ ὅμως θέλομεν ευχαριστίσωμεν ὅσων θέλι ἡ χάρις τῆς εὐκῶς εἰς τὴν
θεοτόκον καὶ χαριτόμβριτον αγία ζόνιν ἵνα σκεπάσι καὶ δειαφίλαται πάντας ἡμᾶς
ἀπὸ παντός κακοῦ. Ταῦτα μεν καὶ ἕμεν ταπεινὸς ἡμῖν.

1815 μαρτίου 2

Χ^η γιαξής καὶ ἰ λιπη χριστιανι τῆς παναγίας διατελοῦμεν

3

Χριστῶς ἀνέστη

† Τοῖς πανοσιωτάτοις ἀγίοις προεστόταις καὶ ἐπίτροποις τῆς ἱερᾶς καὶ βασι-
λικῆς καὶ μεγίστης λαύρας τοῦ βατοπεδίου προσκυνητῶς.

Μετά τὴν δουλικὴν μας προσκύνησιν θέλομεν τὴν διλοπιῖσι ὅλοι ἡμεῖς ἢ ταπι-
νὴ χριστιανί τοῦ χορίου παναγίας, ὅτι μέ τό νά ἐπρόσκαλέσαμεν τὴν κυριαν ἕμόν
θεωτόκον βιματαρίσις αγίαν ζόνιν εἰς το ταπινον καὶ πτοχικόν χορίων μας εἰς
προσκύνησιν καὶ βοῖθια τὸν χριστιανόν καὶ δοξάζομεν τὸν ἅγιον θεόν καὶ τὴν κυ-
ριαν εἕμόν θεῶτόκον, ὅτι μάς ἐλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν φάρμακερὴν ἀσθένειαν καὶ
ωργίν τῆς πανόλης· τόρα δέ τὴν ἐξαποστέλνομεν εἰς τό ἱερὸν ἕμόν μοναστήριον
καὶ περὶκάλουμεν πρόσκυνητός νά μὴν μας βαρέθιτε εἰς το πτοχύκόν μας, παρά μι-
κρὸν ὅπου δέν ἐξαποστίλαμεν, ἐπειδὴ δὲν ἤχαμεν τὸν τρόπον ἀλλὰ δε ζητούμεν

ευχήν ευλογίαν καί σιγχόρισιν καί θέλομεν εἴμεθα χρεῶστε, ἀκόμα δέ καί διά τās μεσοῦδες οπου ἔχε πωλ. ο ἄνθρωπός μας αὐτοῦ δυνά τὰ χύλια γρόσια, ἴδου αποστέλλομεν δεύτερον τās μεσοῦδας επιχώρας καί λάβει τέλος απο τόν ἄνθρωπον, οτι το γράφομεν ὄλι μας κινός, καί δόσετε τόν ἄνθρωπον το εδικόν του, καί δέν ἀπέστειλεις οπου μας ἐγράφετε περικαλούμεν νά μήν γένετε παράπονι ὅτι δεν κάναμε τον τρόπον, ἐπειδή καί γνωρίζετε τήν σινφοράν μας. Ταῦτα μεν καί εἴ κυρία θεοτόκος βιματαρίσις, αγίας ζόνην ἵνα σπέτη τους αδελφούς λάβη σήνχόρεμα απο παντός κακού, καί ἰ ευχή της η μετά πάντων ἴμον αμῖν.

1815 ἀπριλίου 28

Χ^η γιαξίς και η ληπή χριστιανή την αγίαν σας δεξιάν κατασπάζομεν.

4

Τούς πανοσιωτάτους αγίους επιτρόπους καί προεστότες τῆς αγίας καί μεγίστης μονῆς βατοπεδίου προσκινιτῶς

δούλικήν μας προκίνισιν καί ἐρώτησιν τῆς περιποθήτου αγάθης εἰγίας θέλομεν τήν δειλόποιεῖσι ἅπαντες ἡμεῖς οἱ ταποῖνι του χορίου παναγίας μικροί τε καί μεγάλοι ὅτι μετά εἴχωμεν πλέον τήν κυρίαν ἡμῶν θεωτόκον καί χαριτόμβριτον τιμίαν ζόνιν εἰς τό ταποινόν ἡμῶν χορίον κατά τό σίνιθες μένον εἰς βοήθειαν καί χάριν τοῦ χορίου μας· τόρα δε οπου τήν εξαποστέλλομεν εἰς το εἶερόν ἡμῶν μοναστήριον λάβετε και το παράμικρόν μαξούλη οπου στέλλομεν νά εἶνα ἐτημος καί ἐπίτροπόν μας κύρ χατζῆ δεμητήριον εἶγον ὅτι δια χύλιες τρίακόσιες πενῖντα γ. 1350 παφίσαμεν συμπάθιον τῆς πανοσιότητός τους εὐχήν ευλογίαν και σιγχόρισιν πολικαιρίαν οπου ἄργόπόρσεσamen ἐπειδή ὅπως προεγράφαμεν τῆς εἰποθέσεος μας ἐδοξάζομεν τήν κυρίαν εἰμῶν θεοτόκον καί τήν χαριτόμβριτον τιμίαν ζόνην ὅπου μας ελευθέροσεν ἀπόλουθε και κοινολογούμεν να διαφυλάτη εἰ χάρις τον ευσεβόν χριστιανόν εἰμας τούς τάπεινούς απο παντός κακού ἐν το νῦν καί ετι μαλον τιμᾶν καί εἰσύχως τοῦς πανόσιωτάτους ἡμι τέκνον ἕμόν ὑμῖν.

1816 ἰουνίον 16.

Χατζιγιαξής προσκινιτός ἅπαντες εἰμῖς οἱ ταποῖνοί χριστιανί τοῦ χορίου τίς παναγίας ταπεινός προσκυνουῦμεν καί τήν δεξιάν αὐτῶν κατασπαζόμεθα.

λάβετε δέ ἀπό τόν εἶδειον κυρ χατζῆ δεμητήριον τά πεντακόσια γρόσια γ. 500 ἀπό τά χρεοστικά τόν ρουχόν [...] ὀπισθεν [...] θέλομεν τά στίλει εἰς ὀλίγον κερόν.

5

Ὁ Κυαξάρης υἱὸς τοῦ χατζὶ Γιαξῆ θάσιος τὴν πατρίδα ἐγεννήθη εἰς τοὺς 1829 φεβρουαρίου... ὁ Πατὴρ αὐτοῦ ὑπῆρξε εἷς ἐκ τῶν ὄσων ἐπάνω εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα ἤρχισεν τὸν Ἱερόν ἀγῶνα· αὐτὸς τὸν ἐπροστάτευσεν ὅσον καιρὸν διήρ- κησεν ἐκεῖ μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν ἐκ τῶν προηχόντων· πρῶτος ὄλων συνεισέφερεν καὶ περισσότερον ἄλλων εἰς τὰς κατ' ἔτος γενομένας διὰ τό γένος συνεισφορὰς καὶ ἄλλα ὅσα ἡ πατρίς διὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην κατέβαλλεν ἕως τὸν καιρὸν τοῦ Κυβερνήτου· εἰς δέ τὸν καιρὸν τοῦ Κυβερνήτου διακινδύνευσε τὴν ζωὴν αὐτοῦ· ἀπελθὼν ἀντίπερα τῆς πατρίδος του μετὰ τινῶν τῶν Ψαριανῶν Ἑλλήνων πολλάς ἡμέρας καὶ ἐφόρτωνεν ἐδόδημα διὰ νὰ μετακομισθοῦν εἰς τὴν ἐλευθέρᾳ πατρίδα· ὅπου ἦν παντελὴς ἔλλειψις τούτων· καὶ ἐπὶ τέλους [...] τὰ δίκαια τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος ἀπέθανεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ θάνατον ἄωρον, ὁ Νέος ὢν προ- γυμνασμένος εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ὀλίγον μετέβη εἰς Σύρον εἰς τοὺς 1838, ὅπου ἤρχισεν καὶ ἐκεῖ ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον· ἔπειτα μετὰ ἓν ἔτος μετέβη πάλιν ἐκεῖθεν, ὅπου διδάσκεται ἤδη δύο ἔτη εἰς τὸ ἐδῶ εἰς ἀθήνας ἀλληλοδιδασκτικόν.